

■ **Article]**

ENTREMONS. UPF JOURNAL OF WORLD HISTORY

Universitat Pompeu Fabra | Barcelona

Número 7 (juny 2015)

[www.entremons.org](http://www.entremons.org)

## Polítiques identitàries dels EUA a Okinawa 1945-1972: Aproximació a les causes del seu fracàs

**Marçal SANMARTÍ GIMÉNEZ**

Universitat Pompeu Fabra

*marcalsanmarti@yahoo.com*

### Abstract

L'abril de 1945, l'exèrcit dels Estats Units va iniciar l'ocupació de l'arxipèlag d'Okinawa que va durar gairebé vint anys. Durant aquest període, s'aplicaren un seguit de polítiques identitàries sobre la població per recuperar una identitat nacional pròpia i diferenciada del Japó, que resultaren un fracàs. Quines foren aquestes polítiques identitàries? Quina motivació seguien? Per què fracassaren? Aquest article vol aproximar-se a les respostes.

### Paraules clau

Okinawa, Japó, Segona Guerra Mundial, Guerra Freda, nacionalisme

### Okinawa, punt clau del Pacífic

Okinawa pot designar avui dia tan la prefectura japonesa com un arxipèlag, així com la seva illa principal. L'arxipèlag d'Okinawa engloba al llarg de 1000 km un total de 100 illes que sumen 2.271'30 km<sup>2</sup>. Està situat al nord-est asiàtic, en una posició estratègica clau entre Japó, la Xina i Taiwan, i a prop de la península de Corea i l'arxipèlag de les Filipines. Aquesta posició converteix a Okinawa en un centre estratègic de primer nivell tant durant la guerra freda com a dia d'avui, on la presència de bases americanes és encara molt nombrosa.



*La situació geogràfica d'Okinawa a l'est del continent asiàtic*

Font:

[http://en.wikipedia.org/wiki/File:CIA\\_Japan\\_map\\_marked\\_for\\_approx\\_limits\\_of\\_Okinawa\\_Prefecture.gif](http://en.wikipedia.org/wiki/File:CIA_Japan_map_marked_for_approx_limits_of_Okinawa_Prefecture.gif)

(pàgina web visitada el 28/04/2015, Dipòsit Multimedia lliure Wikimedia Commons).

En aquest arxipèlag va sorgir el Regne de Ryûkyû (1429-1879). Aquest regne va rebre una major influència de la cultura xinesa que no pas de la japonesa. Aquesta influència es reflectirà en l'arquitectura, els costums, el calendari, el culte als ancestres, la dieta, etc. És més, el Regne de Ryûkyû estava sotmès al sistema tributari xinès<sup>1</sup> on a canvi de cedir part de la sobirania del regne, reconèixer la superioritat de l'Imperi del Centre i pagar tributs, es deixava comerciar en el bast mercat xinès. La llibertat que es deixava però en afers interns, era molt ampla.

El Japó, per la seva banda amb una tradició més militarista degut a les nombroses guerres feudals, mai es va sotmetre a aquest sistema. No va participar dels seus avantatges i per tant no va compartir el tarannà comerciant del Regne Ryûkyû, el qual fins i tot va conèixer un període daurat com a centre neuràlgic del comerç entre l'est i el sud-est asiàtic entre els segles XV i XVI. El culte a l'emperador al Japó tampoc tenia paral·lel en el regne de Ryûkyû.

<sup>1</sup> Gavan McCormack, "Okinawa's Turbulent 400 Years," *The Asia-Pacific Journal*, Vol. 3, No. 3-09 (January 2009), <http://www.japanfocus.org/-Gavan-McCormack/3011> (pàgina web visitada el 28/04/2015). Cal aclarir que en altres casos, aquesta teòrica cessió de la sobirania exterior fou més un formalisme per accedir al mercat xinès. A dia d'avui la definició del sistema tributari xinès és tema de debat.

Aquestes diferències començaran a desaparèixer al 1879 amb la invasió japonesa de l'arxipèlag; el nou estat modern de l'emperador Meiji havia de tenir unes fronteres clares i definides, i la possessió de les illes era clau en la situació del Japó en el Pacífic. Per alguns autors, el Regne de Ryûkyû fou la primera víctima del colonialisme japonès.<sup>2</sup> A partir de llavors però sorgiren unes altres diferències, degut a la marginació patida a mans del govern japonès i els seus habitants: la gent d'Okinawa amb la seva pell morena i la seva cultura estranya eren un poble a civilitzar, fins i tot quan en teoria havien de lluitar al mateix bàndol durant la guerra del Pacífic contra els americans. D'això precisament en voldran treure profit els americans més endavant.

### **Raons dels Estats Units per reviure una identitat**

Fou durant la Segona Guerra Mundial que els Estats Units, creant informes sobre l'enemic japonès va redescobrir la importància estratègica d'Okinawa i l'antic regne Ryûkyû. La intenció inicial del Departament d'Estat dels Estats Units era la de separar les illes Ryûkyû del Japó. Per preparar la conferència d'El Caire de novembre de 1943<sup>3</sup>, el Sotscomité Territorial dels Estats Units va preparar una sèrie d'estudis sobre les diferents illes que rodejaven el Japó, cartografiant els límits del que seria el Japó post-imperial. El document referent a Okinawa començava establint que "els ajustos territorials implicaran la qüestió de la possible separació de les illes Liuchiu de l'Imperi Japonès".<sup>4</sup> Referint-se a les illes pel seu antic nom xinès, el document recordava la independència d'aquestes abans de l'annexió forçosa de 1879.

Mentre el Departament d'Estat continuava perfilant la política americana envers les Ryûkyû, l'exèrcit, per la seva banda, començà a produir estudis detallats sobre les illes com a pont per a la conquesta militar del Japó i el període posterior. L'1 de Juny de 1944, l'Oficina de Serveis Estratègics (OSS en anglès)<sup>5</sup> va publicar un informe d'intel·ligència titulat "*The Okinawas of Loochoo Islands: A minority group of Japan*". Aquest informe reconeixia que la política d'assimilació duta a terme pel govern japonès a partir de 1879 comportà la discriminació dels autòctons d'Okinawa per ser considerats no del tot japonesos. S'emfatitzen constantment les diferències entre els japonesos i els habitants de Ryûkyû, i es suggereix que les forces d'ocupació americanes les utilitzin en la guerra psicològica i en l'ocupació de postguerra d'Okinawa. Reconeixent la importància geoestratègica de les Ryûkyûs

---

<sup>2</sup> Steve Rabson, "Assimilation Policy in Okinawa: Promotion, Resistance, and 'Reconstruction,'" *JPRI Occasional Paper*, No. 8 (October 1996), <http://www.jpri.org/publications/occasionalpapers/op8.html> (pàgina web visitada el 28/04/2015).

<sup>3</sup> Conferència celebrada a El Caire, Egipte, del 22 al 26 de Novembre de 1943, on es definí la posició del Aliats (i més en concret dels E.U.A, la Gran Bretanya i la Xina) respecte el Japó durant la Segona Guerra Mundial, i es prengueren decisions sobre l'Àsia de postguerra.

<sup>4</sup> Robert D. Eldridge, *The Origins of the Bilateral Okinawa Problem: Okinawa in Postwar U.S.-Japan Relations* (Nova York: Garland, 2001).

<sup>5</sup> Office of Strategic Services. Servei d'Intel·ligència nord-americà substituït per la CIA al Setembre de 1945.

com a base militar, s'entenia que diferenciar la gent de l'arxipèlag d'Okinawa dels Japonesos, podia justificar la separació de les illes Ryûkyû del Japó.<sup>6</sup>

D'aquesta manera, desmantellar l'estructura política i cultural japonesa a les illes va esdevenir un dels objectius principals de la invasió i l'ocupació nord-americanes. L'1 de Març de 1945, en la vigília de la Batalla d'Okinawa, el comandant en cap de la flota del Pacífic, l'Almirall Chester W. Nimitz, va emetre una directriu sobre temes econòmics i polítics pel futur govern militar a les Ryûkyûs. En aquests s'exposa que l'ocupació militar de les Ryûkyûs era necessària per destruir "el poder d'agressió japonès i de la classe militar que controla l'imperi japonès". La directriu garantia al governador militar el poder de treure del govern a tots els alts càrrecs i dissoldre tota societat secreta o patriòtica japonesa. L'1 d'Abril l'Almirall Nimitz, en la proclama que porta el seu nom, declarà la suspensió de tots els poders de l'Imperi Japonès, i assenyalava la separació de les illes Ryûkyû del Japó. Es va fer desaparèixer així la prefectura d'Okinawa, establint el govern militar de les illes Ryûkyû.<sup>7</sup>

Arribava el torn dels serveis d'intel·ligència, l'OSS, encarregats de trobar el grup de la població autòctona que pogués vehicular els seus plans. Assumien que no tindrien el recolzament d'aquells que s'havien educat al Japó. Van considerar llavors a l'antiga aristocràcia de Ryûkyû, la qual no es sentia japonesa i els antics llaços amb la Xina formaven part important de la seva identitat, però era molt reduïda en nombre i poc influent. Després es va pensar en la pagesia, però la seva pobresa i manca d'educació feia que ignoressin no només la història de les illes Ryûkyû sinó que tinguessin un escàs coneixement del Japó. El potencial més gran estava, per tant, en la població urbana d'Okinawa (a Naha i Shuri), aquells que havien experimentat més durament la discriminació i havien desenvolupat més enemistat i odi vers el Japó. A més, els EUA buscaven reclutar gent d'Okinawa com a agents del seu govern, en part perquè durant la Segona Guerra Mundial van percebre que la lleialtat als Estats Units dels immigrants provinents d'Okinawa, establerts principalment a Hawaii, era superior que la que sentien pel Japó.

Es pretenia mobilitzar no solament als habitants d'Okinawa i l'emigració als Estats Units sinó també aquells que haguessin emigrat vers altres territoris, com ara l'Amèrica Llatina, ja que es creia que tant les illes Ryûkyû com la seva població eren possiblement massa petites per articular un moviment d'alliberació factible. Paral·lelament, l'estudi reconeixia que donada la llarga tradició de relacions entre la Xina i el Regne Ryûkyû, les reclamacions xineses sobre les illes podrien estar justificades. També pensaven en la possibilitat de donar l'oportunitat als seus habitants d'exercir el dret d'autodeterminació.<sup>8</sup>

---

<sup>6</sup> Matthew R. Augustine, "Border-Crossers and Resistance to US Military Rule in the Ryûkyûs, 1945-1953," *The Asia-Pacific Journal* (September 2008), [http://www.japanfocus.org/-Matthew\\_R.-Augustine/2906/article.html](http://www.japanfocus.org/-Matthew_R.-Augustine/2906/article.html) (pàgina web visitada el 28/04/2015).

<sup>7</sup> Augustine, "Border-Crossers and Resistance".

<sup>8</sup> David J. Obermiller, *The U.S Military Occupation of Okinawa: Politicizing and Contesting Okinawan Identity 1945-1955* (PhD diss., University of Iowa, 2006), 72, 75 i 76.

L'informe de la OSS no era pas l'únic que s'ocupava d'aquest assumpte. El 15 de Novembre de 1945, l'oficina del cap d'operacions navals amb l'ajuda de professors d'antropologia i de ciència política de la Universitat de Yale, va redactar un llarg manual titulat "*Civil Affairs Handbook: Ryûkyû (Loochoo) Islands*".<sup>9</sup> Un sentit de superioritat racial i cultural dels redactors afectà la recerca, redacció i conclusions del manual que moltes vegades s'expressaven amb paternalisme i condescendència. Així, mentre el document de la OSS identificava la gent de Ryûkyû com una minoria oprimida necessitada de l'ajut americà, el manual del cap d'operacions navals oferia la imatge d'una gent inferior que necessitaven ésser guiats disciplinadament pels Americans. Una possible explicació seria que mentre l'informe de l'OSS es basava en fonts xineses traduïdes a l'anglès i estudis etnològics de comunitats d'immigrants d'Okinawa a Hawaï i Amèrica Llatina, el manual es va fonamentar, en un 95%, en fonts japoneses. L'informe de l'OSS s'havia redactat des d'una perspectiva de resistencialisme, mentre que el manual ho era des d'una perspectiva de legitimització racial del domini. Així, per exemple, aquest estableix que dins una jerarquia "racial" la gent d'Okinawa estaven entre els Ainu<sup>10</sup> i el japonesos. Tanmateix, ambdós arribaven a la conclusió que les illes Ryûkyû i els seus habitants no eren part del Japó, i si bé cap dels dos demanava explícitament un estat independent per les illes Ryûkyû, alhora manifestaven que a Japó no es veia la gent de les illes Ryûkyû com autèntics japonesos i que un atac a les illes seria considerat més aviat un alliberament que una ocupació<sup>11</sup> per part de la població autòctona de les illes Ryûkyû.

Finalment, tot i que la propaganda Americana contínuament presentava un Japó monolític, un article a l'Abril de 1945 a la revista *The Far Eastern Survey*<sup>12</sup> titulat "*Sovereignty of the Liuchiu Islands*", reiterava d'una forma més general, que els americans no haurien de percebre Okinawa com a part del territori japonès. També qüestionava la legitimitat de les reclamacions de sobirania sobre les illes efectuades tan per el Japó com per la Xina. L'autor era el Tinent George H. Kerr, qui ja havia participat en el manual d'Afers Civils per las Ryûkyû i futur autor del llibre *Okinawa: The History of an Island People*.<sup>13</sup> Kerr finalitzava el llibre afirmant que els Estats Units històricament havien estat l'únic país que veia les Ryûkyû com una entitat independent.<sup>14</sup> Segons el mateix Kerr, ell només exposava el seu punt de vista, no pas el de la marina dels Estats Units. Però certament, com a membre integral de l'equip d'investigació d'afers civils a Hawaï, tenia accés a informació confidencial respecte els plans de postguerra dels EUA al Pacífic, i podria haver fet ser servir les seves declaracions com a "globus sonda" per veure les reaccions de xinesos i japonesos. Els dos llibres i aquest article, tingueren una gran influència en la visió americana sobre les illes Ryûkyû i en les polítiques que hi desenvoluparen més endavant.

<sup>9</sup> Augustine, "Border-Crossers and Resistance".

<sup>10</sup> Poble indígena de Hokkaidô, illa principal del Japó més situada al Nord. Mirar pàgina 2.

<sup>11</sup> Obermiller, *The U.S Military Occupation of Okinawa*, 79, 84 i 90.

<sup>12</sup> Revista de divulgació acadèmica dedicada majoritàriament a l'Àsia Oriental, començà publicant-se a la Universitat de Berkeley al març de 1932 fins a l'actualitat amb el nom de *Asian Survey*.

<sup>13</sup> George H. Kerr, *Okinawa: The History of an Island People* (Boston: Tuttle Publishing, 2000).

<sup>14</sup> Es tracta d'una afirmació polèmica, existeixen fonts que mostren com França havia reconegut Ryûkyû com a un estat independent.

## Les polítiques identitàries

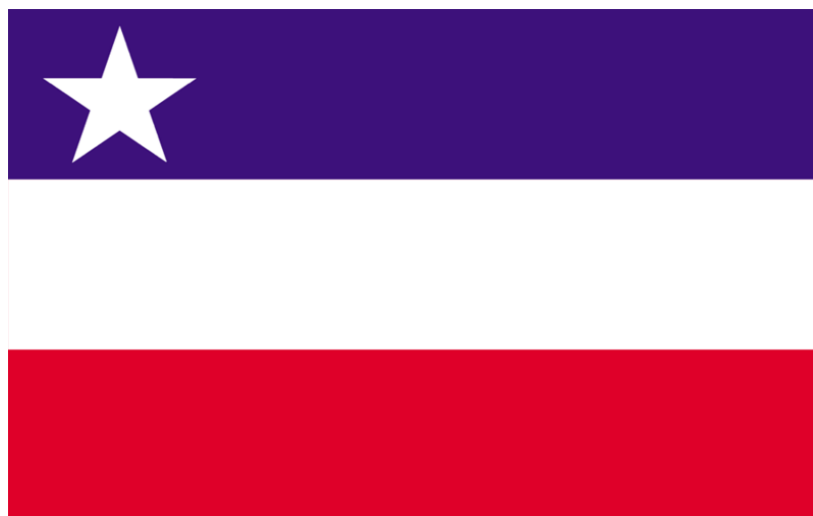
A l'arribada dels americans a l'antic regne Ryûkyû a l'Abril de 1945, la identitat dels seus habitants era majoritàriament japonesa. Per això es dugueren o s'intentà dur a terme una sèries de polítiques identitàries, realçant o creant diferències respecte el Japó. Podríem parlar de quatre grans blocs d'actuació que interactuaran també entre ell: trencament de vincles amb el Japó, americanització, cultura i educació.

### *Trencament de vincles amb el Japó*

Un primer pas fou la recuperació de la denominació Ryûkyû vers la utilitzada fins llavors d'Okinawa, tan per les illes com per moltes de les organitzacions i elements que les havien d'articular. No havia acabat encara la batalla d'Okinawa, que el NCAT (Naval Civil Affairs Team) va reviuir el nom Ryûkyû posant-lo en el títol d'un diari setmanal, el Ryûkyû Shûhō. Es pensava que això cridaria l'atenció d'una població que desitjava l'alliberament del jou japonès i anhelava la independència. Però el cert, era que el programa de "japonització" anterior a la guerra no només havia sigut efectiu en instal·lar un fort sentiment identitari japonès, sinó que a més va assolir donar al terme Ryûkyû connotacions negatives com retràs, primitivisme o rusticitat. Durant els cinc primers anys d'ocupació el terme Ryûkyû no es va aplicar de forma sistemàtica ni consistent, tot i que destacats organismes oficials com el Banc de les Ryûkyû (1948) i pamflets dirigits als soldats el van utilitzar des d'un bon principi.

La separació del Japó també havia d'afectar els símbols identitaris. El governador d'Okinawa, Shikiya, va presentar una proposta de bandera per l'estat independent d'Okinawa el 25 de gener de 1950; una bandera tricolor horitzontal amb un estel de cinc puntes a l'extrem superior esquerra. El blau significava pau, el blanc llibertat, el vermell entusiasme i l'estel esperança. Al principi tant els independentistes com l'exèrcit americà hi donaren suport però, finalment, desestimaren el projecte al març de 1950. Els independentistes per trobar-lo un disseny massa americà i l'exèrcit perquè els esdeveniments a la península de Corea començaren a fer preveure possibles canvis en la política del EUA a Okinawa.





*Proposta de bandera nacional Ryūkyū de gener de 1950, rarament exhibida*

Font:

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flag\\_of\\_the\\_Independent\\_State\\_of\\_Okinawa.png](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flag_of_the_Independent_State_of_Okinawa.png)  
(pàgina web consultada el 28/04/2015, Dipòsit Multimèdia lliure Wikimedia Commons).

Així durant la guerra de Corea l'exèrcit dels Estats Units va engolir encara més terreny de l'illa d'Okinawa per engrandir les seves bases, moltes vegades per força i amb unes indemnitzacions que no permetien la subsistència. A més les feines a les que deixaven accedir a la població eren poc especialitzades i mal pagades. Les constants mostres de militarització de l'illa desautoritzaven la retòrica americana de fer de les Ryūkyū un exemple de democràcia a l'Àsia. L'USCAR (United States Civil Administration of the Ryūkyū, creada al 1945) va reaccionar doblant els esforços en l'americanització i la "ryūkyūnitització" dels habitants de les illes. Així, mostrar la bandera japonesa no va estar permès en edificis oficials ni escoles fins al 1953 i sota condicions molt específiques. L'USCAR va fer preparatius també per quan s'esdevingués el centenari de l'establiment de relacions entre EUA i Ryūkyū, amb l'arribada de la flota dels Estats Units sota el comandament del comodor Perry l'any 1853. L'USCAR creia que l'ímpetu de la població en voler fer volar la *Hinomaru* (bandera del Japó en japonès) era perquè no tenien cap alternativa per expressar simbòlicament la identitat nacional d'Okinawa. Així l'USCAR al 1954 va ressuscitar un altre cop la idea de crear una nova bandera nacional d'Okinawa, a partir de les lliçons apreses de l'intent de 1950.

Es va creure que si utilitzaven simbologia dels reis de Ryūkyū, la gent la acceptaria millor com a mostra de la herència històrica i cultural de les seves illes separada de la japonesa. Se la va anomenar "*Tomoebata*" i utilitzava els colors de la família real Shō formant un cercle sota un fons blanc.



*Bandera Ryûkyû “Tomoebata” usant l’emblema reial de la família Shô al 1954*

Font:

[http://www.wikilib.com/images/thumb/f/fe/Flag\\_of\\_the\\_Ryukyu\\_Kingdom.svg/250px-Flag\\_of\\_the\\_Ryukyu\\_Kingdom.svg.png](http://www.wikilib.com/images/thumb/f/fe/Flag_of_the_Ryukyu_Kingdom.svg/250px-Flag_of_the_Ryukyu_Kingdom.svg.png) (pàgina web visitada el 28/04/2015, Dipòsit Multimèdia lliure Wikimedia Commons).

Tot i així l’USCAR entenia que era un tema que s’havia de tractar amb extrema sensibilitat i cura. Els Estats Units mai van deixar de reconèixer al Japó una “sobirania residual” sobre l’arxipèlag, raó per la qual van creure que designar la bandera Ryûkyû com a nacional, podria crear un conflicte diplomàtic amb el Japó. Es va creure que el conflicte es podria evitar si la gent la feia seva, cosa que per altra banda, s’assumia que portaria temps. Així que van començar a utilitzar-la en celebracions com a una més de les banderetes de paper d’altres països aliats, o en el pegats que portaven les diferents divisions de l’exèrcit nord americà. Al posar-la moltes vegades al costat de la bandera dels Estats Units, esperaven donar-li legitimitat com símbol de la “renaixent” identitat Ryûkyû.<sup>15</sup> El cert és que la població no només no reconeixia què era aquella bandera, sinó que a més no sabien que derivava de l’antiga família real. No hi havia cap identificació. Fins i tot es van publicar pamflets per informar que aquella era la seva bandera i que provenia de la família reial Shô. Les reaccions foren d’acceptació indiferent.

L’aïllament respecte el Japó, va consistir també en una sèrie de mesures econòmiques com el canvi de moneda que va passar dels iens japonesos, a una moneda pròpia anomenada “B ien” al Juliol de 1948 que fou substituïda finalment pel dolar americà al 1958. El govern militar emetia passaports que posava “residents de les Ryûkyû”, per no entrar en un debat amb el govern de Japó sobre nacionalitat i ciutadania. Tampoc tingué gran efecte sobre la població, degut a la prohibició de la lliure circulació tan dins com fora de les illes Ryûkyû. El control de les illes era total, tan ferri que va perjudicar el comerç i, per tant, la ja molt malmesa economia.

---

<sup>15</sup> Obermiller, The U.S Military Occupation of Okinawa, 312.



Pel que fa a la part política, la batalla d'Okinawa l'Abril de 1945, va crear una profunda ferida en la població de les Illes Ryûkyû respecte el Japó, essent la població autòctona més víctima de l'exèrcit japonès, que no pas de l'invasor americà. D'aquí que la creació de partits pro-independència de les illes Ryûkyû, tingué molt suport per la població cosa que l'administració americana va voler explotar quan va crear els primers partits polítics l'any 1947. Fins i tot s'incentivà la repatriació des del Japó d'activistes que tingué un efecte boomerang per l'administració americana. Ja que més endavant aquests instigaren les protestes en contra de les falses promeses d'autogovern i democratització el govern militar americà, i la crítica situació econòmica. Fou aquesta situació la que situà las prioritats de la població fora de la política; el primer era la subsistència.

### *Americanització*

Un altre forma d'eixamplar la diferència identitària respecte el Japó a les Ryûkyû, era l'americanització. Per això s'augmentaren els vincles ideològics, econòmics, socials i polítics amb els Estats Units. Com que el Japó no tenia una llarga tradició democràtica, l'USCAR tenia l'esperança que els habitants de les Ryûkyû estarien convençuts que les seves aspiracions d'autonomia política estarien millor garantides sota l'aixopluc nord-americà. El programa d'americanització s'aplicà en tots els sectors socials. A l'elit política, econòmica i intel·lectual d'Okinawa se'ls hi ofería l'oportunitat de viatjar als Estats Units. El programa *National Leader Program* va enviar representants de l'administració, del món dels negocis i d'altres oficis als Estats Units (inclosos Hawaï i Puerto Rico) perquè veiessin de primera mà la realitat dels seus respectius camps als Estats Units. Els participants podien estar-hi des de dues setmanes fins diversos mesos. L'USCAR s'encarregava de trobar el departament adequat per a cada especialitat com l'Agència de Seguretat Federal, el Departament d'Interior o l'Institut de Premsa Americana. Als participants del programa però se'ls donava força temps perquè poguessin fer turisme, a part d'encoratjar-los a que escrivissin les seves impressions favorables per després publicar-les a la premsa local. El *National Leadership Program* però tingué un efecte limitat, ja que l'elit de les illes Ryûkyû estava formada per gent d'edat avançada que tendien a identificar-se amb el Japó.<sup>16</sup>

Per aquesta raó, l'USCAR es va concentrar en gent més jove. Va donar beques a estudiants perquè continuessin els seus estudis als Estats Units, confiant que en el futur aquests s'identificarien més amb els Estats Units que amb el Japó. El pla era que aquests estudiants americanitzats, després tornarien a les Ryûkyû i ocuparien càrrecs de responsabilitat. L'USCAR va donar 1087 d'aquestes beques, i efectivament, molts dels estudiants que les gaudiren esdevingueren figures notòries a les illes Ryûkyû.

Per acabar d'encarrilar l'orientació pro-americana d'aquests estudiants, l'USCAR va crear una organització d'alumnes anomenada *Golden Gate Club*. L'alt comissariat de l'USCAR i un grup d'oficials destacats convidaven els seus membres al Harborview

---

<sup>16</sup> Ibid., 391-394.

Hotel, l'Hotel més prestigiós d'Okinawa. Entre menjar i beguda de luxe (sobretot comparat amb els estàndards de consum de l'illa), l'alt comissariat va crear una atmosfera elitista recordant als estudiants que aquest estatus privilegiat dintre la societat Ryûkyû del que estaven gaudint era resultat del recolzament dels Estats Units. Aquells que responien favorablement a les propostes de l'USCAR, moltes vegades eren premiats amb bons llocs de treball o beques per cursar estudis universitaris als Estats Units.

També es crearen programes educatius per a altres estaments socials, com la Granja d'Aprenentatge per a Joves a Hawaii, Aprenentatge Tècnic als Estats Units o el centre Est-Oest de la Universitat de Hawaii . Aquests centres, oferien cursos formatius de setmanes o mesos per a altres tipus de joves professionals de les classes treballadores d'Okinawa.

L'USCAR també va promoure el procés invers, convidant americans a les Ryûkyû perquè ensenyessin els seus coneixements. El President Eisenhower va crear l'11 de Setembre de 1956 l'anomenat *People to People Program* que va portar des de músics fins a polítics a compartir Amèrica amb la gent de les Ryûkyû. A més a través dels centres culturals, l'USCAR va promoure diferents organitzacions d'ajuda com la Lliga d'Artistes Internacionals de Ryûkyû, l'Associació de Llibreters, el Club de Segell, el Club de Músics de Jazz, el Club de Llicenciats a Universitats Americanes, una divisió dels Boy Scouts de les Ryûkyû (que arribarà a provocar fins hi tot un conflicte diplomàtic amb el Japó). Aquestes organitzacions servien com a zones de contacte entre americans i la gent de les Ryûkyû.<sup>17</sup>

### *Cultura*

Una de les seves primeres accions al departament d'educació i cultura fou treballar per la preservació d'artefactes pertanyents a l'antic regne Ryûkyû complimentada amb la creació d'un museu. En una terra completament arrasada per la guerra i castigada per la fam i la misèria aquesta prioritat del govern militar va semblar als ulls de la població com a mínim poc encertada.

Just al costat del museu s'hi va construir un auditori a l'aire lliure on nasqué una de les iniciatives amb més èxit: la representació arreu de l'illa d'Okinawa d'obres de teatre, operes i concerts de cançons tradicionals de les illes. Aquesta mena d'activitat fou millor acceptada per la població com a evasió de la dura realitat que els envoltava. Així que cada ciutat i poble acabà tenint un espai adaptat per fer a tal fi. Apart l'aparició en les representacions de vestits, música, cançons i costums tradicionals fou de molta utilitat per a ensenyar a la població que abans de la seva assimilació pel Japó, havien tingut la seva pròpia i rica cultura.

Així, després del poc èxit obtingut amb les banderes nacionals es va voler creure que un programa de formació musical no només serviria per crear una consciència Ryûkyû sinó també per millorar les relacions entre la població i els Estats Units , es

---

<sup>17</sup> Ibid., 394-401.

va desenvolupar un programa musical que millorés les relacions entre la població americana i els autòctons. Aviat es pensà que el projecte havia de ser més ambiciós i s'encarregà compondre un himne nacional per a les illes Ryûkyû. Es van fer reunions amb gent d'Okinawa per discutir quina cançó tradicional podria ser acceptable com a himne, acordant-se finalment que el millor seria que l'himne estigués format per diferents acords de les cançons tradicionals Ryûkyû més populars. L'USCAR fins hi tot va arribar a imaginar com seria la presentació oficial de l'himne en un document titulat *Thanksgiving Day Half Time Ceremony*. Aquest document de tres pàgines descrivia detalladament com la banda de música del 29è exèrcit presentaria l'himne a la mitja part del partit de futbol americà del dia d'acció de gràcies (quart dijous de Novembre als Estats Units). No hi ha cap constància però que aquest acte s'acabés mai de celebrar, els americans van percebre que l'interès de la població per tenir un himne nacional era més aviat escàs.<sup>18</sup>

L'USCAR va utilitzar les seves dues emissores de radio, AKAR i KSAR, per difondre fets que mostressin els Estats Units positivament, promoure les relacions entre els Estats Units i les Ryûkyû o mostrar la cultura de les Illes. L'USCAR fins i tot demanava que sempre que fos possible els presentadors parlessin en la seva llengua materna *Uchinaaguchi* en comptes de japonès estàndard (dialecte de Tòquio).

Amb la signatura del tractat de pau entre els Estats Units i el Japó al 1952, la NHK, principal agència de notícies japonesa, ja no estava sota el control de l'SCAP.<sup>19</sup> Així que per protegir la mateixa USCAR de possibles emissions perjudicials per a la seva imatge a les Ryûkyû, l'USCAR va decidir gravar, traduir i censurar tots els noticiaris de l'NHK, a la vegada que demanà a les seves emissores d'emfatitzar el perill del comunisme i els esforços dels Estats Units per combatre'l i garantir la pau mundial.

### *Educació*

En el projecte de reactivació d'una identitat Ryûkyû, teòricament l'ensenyament n'hauria de ser una peça angular. No va ser però l'apartat on el govern militar hi posà més esforços, condicionats per la difícil situació econòmica i social, i les diferències culturals.

Un informe del Consell Americà per la Educació sobre l'ensenyança a les Ryûkyû del Maig de 1950 destaca aspectes positius com les ganes de aprendre i el respecte als professors, però ens mostra dins els aspectes negatius que el procés de japonització si bé fou efectiu a l'hora d'inculcar una identitat, no ho fou tant en termes culturals. El concepte "llarg" del temps seria una diferència cultural notable amb els japonesos, però més significatiu és que després de 70 anys d'assimilacionisme i de shintoisme d'estat, les pràctiques tradicionals Ryûkyû de culte als ancestres (com a la Xina) continuessin sent el referent entorpint la presa de decisions a la consulta amb els ancestres. També mostra les dificultats per trobar

<sup>18</sup> Ibid., 407-408.

<sup>19</sup> SCAP és l'acrònim per *Supreme Commander of the Allied Powers*. Era el títol ostentat pel General Douglas MacArthur durant l'ocupació americana del Japó després de la Segona Guerra Mundial al 1945. També s'utilitzava l'acrònim a l'hora de referir-se al seu equip de govern.

personal competent a les illes dins els ocupants americans, ja que per la majoria Okinawa esdevé un refugi, un punt oblidat del mapa.<sup>20</sup> Just al cap d'un mes, Juny de 1950, esclata la guerra de Corea i Okinawa passaria de ser una illa oblidada, a la "pedra clau" del Pacífic.

El document afirma que si bé les llengües Ryûkyû no s'han extingit, la llengua de comunicació entre les diferents llengües de les Ryûkyû era el dialecte de Tòquio,<sup>21</sup> el Japonès estàndard, i no pas l'*Uchinaaguchi* o dialecte de Shuri. Els parlants de les diferents parles de les Ryûkyû se n'enorgullen de tenir una parla pròpia dins de la seva petita comunitat, i en cas de fallar la comunicació preferien parlar dialecte de Tòquio que intentar parlar amb dialecte de Shuri.

El japonès havia agafat el prestigi del dialecte de Shuri, substituint-lo com a llengua franca a les illes Ryûkyû. És per aquest prestigi i per raons pràctiques de material i personal docent disponible, que el Japonès seria la llengua vehicular a les escoles. L'increment dels anys d'escolarització afavoriran la llengua japonesa a les Ryûkyû, sobretot perquè les llengües Ryûkyû mai han desenvolupat un sistema independent d'escriptura. S'utilitza el sistema d'escriptura japonès tot i les mancances que té a l'hora de representar fonemes de les llengües Ryûkyû.<sup>22</sup>

Segons l'informe, haver d'aprendre japonès a les escoles era un handicap. Significava un temps que no es podia dedicar a altres coses. Sobretot per lo complicat de la seva escriptura, perquè el Japonès i les llengües Ryûkyû, comparteixen la major part de l'estructura gramàtica. Així, al 1954 alguns professors afirmaven que seria millor si la SCAP hagués obligat a la gent del Japó i Okinawa a deixar els ideogrames d'origen xinès i alfabetitzar el Japonès. També es va discutir de l'alfabetització d'alguna llengua d'Okinawa per desenvolupar-ne la seva literatura. La proposta no rebé gaire entusiasme. Primer perquè aquesta transcripció necessitaria d'un bon lingüista. Segon, es necessitava gent motivada en la llengua, i desgraciadament les llengües d'Okinawa no gaudien de gaire prestigi comparades amb l'anglès i el japonès. I tercer, perquè el desús dels ideogrames xinesos encara hagués rebut més rebuig que al Japó. Però a més l'informe sobre l'Okinawa de postguerra reflexiona sobre la necessitat de crear noves barreres en un món cada vegada més petit.<sup>23</sup>

Sense dubte és una afirmació contradictòria amb les polítiques identitàries dels Estats Units que volen crear una identitat pròpia de les Ryûkyû. Però el cert és que la protecció de les llengües Ryûkyû no era una demanda de la gent de l'època.

---

<sup>20</sup> Harold E. Sneyder & Margretta S. Austin, *Educational Progress In Japan and the Ryukyu*, American Council on Education, Washington D.C., 25 de maig de 1950, 19-21 (font original dels arxius de la Prefectura d'Okinawa trets el 4/7/2007, ref. 0000027617).

<sup>21</sup> F. R. Pitts, W. P. Lebra, W. P. Suttles, *Post-war Okinawa*, Pacific Science Board National Research Council Washington, D. C., juny de 1955, 4 (document obtingut a la Universitat d'Okinawa el 6/7/2007).

<sup>22</sup> Els complicat sistema d'escriptura japonès està basat en dos sil·labaris pròpis; el *hiragana* i el *katakana* (utilitzat per transcriure les paraules adoptades de llengües estrangeres) i els kanji; ideogrames vinguts de la Xina.

<sup>23</sup> Pitts, Lebra, Suttles, *Post-war Okinawa*, 176.

Tampoc l'anglès tampoc suposava una bona alternativa a les illes Ryûkyû, degut a la poca qualificació dels professors. Els professors a les Ryûkyû estaven descontents no només per les condicions salarials, sinó per la manca de llibertat d'expressió, havent de portar de contraban llibres de text del Japó, o de la seva nova constitució pacifista. Els mestres van esdevenir figures centrals en el posterior moviment en favor del retorn al Japó.<sup>24</sup>

Els Estats Units tenien un ferri control sobre els llibres de text, penalitzant a les persones que n'introduïen d'altres de forma il·legal a les Ryûkyû. Les Ryûkyû havien de tenir els seus propis llibres de text si les polítiques identitàries havien de ser efectives. Especialment era necessari un manual de Història. Així, George H. Kerr que treballava com a investigador associat a l'Institut Hoover de la Universitat de Stanford<sup>25</sup> va fer una sèrie d'informes per al SIRI (*Scientific Investigations in the Ryukyu Islands*) sobre Història de les Ryûkyû durant el 1952 que acabarien convertint-se en un manual d'història. Es proposa que el text sigui apte per la seva traducció al Japonès pel seu ús en els centres de secundària i a la Universitat de les Ryûkyû, on per primer cop s'impartirien classes d'Història de les illes Ryûkyû.

En l'apartat *Ryukyu History and Contemporary International Politics*, George H. Kerr, planteja perquè més enllà del pur academicisme s'ha d'utilitzar l'explicació de la història de Ryûkyû com a eina política.

The study of Ryukyu History in the higher schools can be expected to strengthen the position of the conservative leaders who are cooperating with the U.S. Civil Administration. If in due course the civil government of the Ryukyus is entrusted to the Japanese, the Okinawan leaders then in office will have wrung concessions from the Japanese through the citation of Japan's mistakes in policy. If the status quo is maintained for an indefinite time in the future, a widespread popular understanding of Ryukyu's long history as a separate island-people may modify arguments for "reunion" with Japan.<sup>26</sup>

Finalment, el manual veurà la llum el 15 de Juny de 1953, amb el títol de *Ryukyu: Kingdom and Province before 1945*.<sup>27</sup> Al 1956 apareix un traducció al japonès de la qual Kerr no se'n fa responsable i es transforma en el llibre *Okinawa History of an Island People* al 1958, on amplia el text amb les relacions dels EUA i Europa amb l'arxipèlag Ryûkyû al s. XIX.

<sup>24</sup> Augustine, "Border-Crossers and Resistance".

<sup>25</sup> L'Institut Hoover és un organisme de recerca tant de política americana com d'affers internacionals, fundat al 1919 per Herbert Hoover que més tard esdevindrà el 31è president dels Estats Units.

<sup>26</sup> George H. Kerr, *Scientific Investigations in the Ryukyu Islands (SIRI)*. Progress Report on History and Bibliographical Project, Pacific Science Board National Research Council, Washington D.C., 20 de maig de 1952, 12.

<sup>27</sup> George H. Kerr, *Ryukyu Kingdom and Province Before 1945* (Washington D.C.: Pacific Science Board, National Academy of Sciences, National Research Council, 1953).



L'USCAR creà també, a la antiga capital del Regne Ryûkyû, Shuri, la primera universitat a Okinawa el 22 de Maig de 1950. No només utilitzarien la universitat com a una eina per a la reactivació de la identitat Ryûkyû, sinó que amb ella volien mostrar que sota patronatge americà la gent de Ryûkyû tindria el que Japó no els va donar durant 70 anys. Es considerava important que les futures elits, educades sota tutela americana, s'identifiquessin més amb els Estats Units que no pas amb el Japó, per tant funcionaris del Pentàgon decidiren que a la Universitat de les Ryûkyû no s'apliqués el sistema educatiu japonès sinó el de les institucions educatives americanes. Malauradament per als Estats Units, la Universitat de les Ryûkyû esdevindrà l'epicentre de les protestes en contra de la ocupació americana.

### **El fracàs**

El resultat va ser que la identitat buscada no va quallar, al contrari; els habitants es van tornar antiamericans i projaponesos. No reconeixien la bandera Ryûkyû, no parlaven llengua Ryûkyû fora de l'àmbit privat, en canvi, la prioritat era buscar unes condicions de vida millors. Fins l'esclat al 1950 de la guerra freda, els Estats Units no es prengué seriosament l'arxipèlag per bé i per mal<sup>28</sup>. Amb la situació de guerra freda es va passar a la militarització que comportà un ferri control de la població civil, i un creixement econòmic amb els peus de fang relacionat amb l'economia de les bases militars. Al principi el record del maltractament sofert sota l'exèrcit japonès, entrava en contradicció amb la voluntat de tornar el Japó. Fins i tot a l'exèrcit americà el va sorprendre ésser rebut com a alliberador i no pas com a conqueridor... El canvi d'actitud a la dècada posterior va ser radical. La situació es va ratificar pel tractat de San Francisco de 1951, que legitimava l'ocupació americana de les illes de forma indefinida. Això equivalia a un mandat colonial. Les consideracions pragmàtiques també tingueren el seu pes; la població de Ryûkyû volia altre cop accedir a la seguretat social japonesa i enganxar-se al boom econòmic japonès, no pas a la màquina militar americana.

Les Ryûkyû van rebre escàs suport material per reparar unes illes devastades per la guerra, junt amb un personal militar indiferent i incompetent amb molt greus problemes de disciplina. Només va faltar, enmig d'aquesta penúria, que la població es multipliqués quan l'SCAP (Supreme Commander of the Allied Powers) va ordenar, en aquell mateix any, la repatriació de 200.000 persones de Ryûkyû que vivien a l'Imperi Japonès. En conseqüència, la inicial visió de la població vers les tropes americanes com a alliberadors va canviar, deixant el seu lloc al ressentiment i fins i tot a vegades a la resistència cap al govern militar. La completa destrucció de l'economia de base rural, va fer que la majoria de la població es tornés completament dependent de les forces americanes per allotjament, roba, medicines i menjar. Alhora, aquestes forces americanes consumien el millor del que estava disponible. Fins hi tot, al 1948, tres anys després de l'inici de l'ocupació, les condicions de vida de la població no havien millorat gaire.

---

<sup>28</sup> Les Ryûkyû abans de la Guerra freda era un lloc on es dedicaven un número de forces d'ocupació menors, però també menys recursos materials per la reconstrucció.



L'origen d'aquesta situació el trobem l'1 de juliol de 1946, quan la Marina dels Estats Units va cedir el comandament de les illes Ryûkyû al General McArthur i el seu Far Eastern Command (FEC) que incloïa el control sobre Japó, Corea, les Filipines i ara també les Ryûkyû. McArthur va trobar dificultats per obtenir recursos per l'ocupació del Japó pel major pes estratègic que en aquells moments tenia Europa. A més, i a diferència del Japó, les Ryûkyû amb prou feines tenien funcionaris indígenes que poguessin assistir les forces d'ocupació americanes. Així quan es va desmobilitzar l'equip d'afers civils de la marina, també se'n va anar tot el seu coneixement, experiència, entusiasme i voluntat de reforma, i el nou equip que va arribar va aportar ben poc, fins i tot en termes de bens materials. Richard Lamb, oficial del Departament d'Estat va afirmar després de visitar les illes Ryûkyû a principis de 1951, que aquestes eren el "Gulag Siberià" del General McArthur, on hi destinava com a càstig el seu personal més incompetent. Amb aquestes condicions, no es d'estranyar que els crims comesos per les forces d'ocupació esdevinguessin un greu problema, sobretot les agressions sexuals.<sup>29</sup> La impunitat que gaudien molts d'aquests actes es veia accentuada pel contrast amb la repressió brutal i desmesurada de la policia militar vers els actes criminals comesos per població indígena, majoritàriament furtos deguts a les extremes condicions de vida. Aquest doble sedàs, provocà que la gent comencés a preguntar-se si les promeses fetes sobre democràcia i dret a l'autodeterminació també seguirien el mateix camí. De fet, la població de les Ryûkyû va començar a percebre que el que estaven vivint era un status neo-colonial, el que degenerà en protestes tant de caire laboral com polític. Dues de les figures de la política local, Senaga Kamejiri i l'independentista Nakasone Genwa, que havien recolzat l'ocupació americana a l'inici, decidiren utilitzar la retòrica americana de democratització per criticar-ne la seva incongruència amb la realitat a la vegada que la vida intel·lectual que floria en el Tokió de la postguerra començava a exercir un indubtable atractiu.<sup>30</sup>

No és d'estranyar, per tant, que a partir dels anys 1948 i 1949, en els mitjans de comunicació a Okinawa comencés a aparèixer amb força, tot i la censura, el moviment en favor de tornar al Japó. Objectiu que es va aconseguir finalment al 1972.

## Conclusions

Les premisses dels Estats Units per l'Àsia Oriental es basaven en tres suposicions. Primer, que una Xina unificada i democràtica sota els nacionalistes i ajudada pels Estats Units seria el centre dels afers internacionals de l'Àsia. Segon, que els Estats Units i la Unió Soviètica continuarien treballant junts com durant la guerra i tercer, que la descolonització al sud i sud-est asiàtic resultaria fàcil, resultant en el sorgiment d'una sèrie d'estats democràtics i independents. Les tres suposicions van resultar errònies, tenint una influència transcendental en el futur de les illes Ryûkyû. Els

<sup>29</sup> Aquest problema va arribar a tal extrem que el RYCOM (Ryûkyû Command primer òrgan de govern militar establert al 1945) va arribar a recomanar a les dones americanes que vivien a l'illa a portar armes de calibre petit per a la seva pròpia autodefensa. Obermiller, *The U.S Military Occupation of Okinawa*, 161, 162 i 182.

<sup>30</sup> Ibid., 166, 169, 202, 206 i 212.

EUA tenia al cap 5 opcions del 1945 al 1952 per aquestes illes: annexió, control sota Nacions Unides, retorn al Japó, retorn al Japó amb un tractat per les bases i ocupació indefinida. La independència de Ryûkyû no estava en els plans.

És amb la victòria comunista a la Xina al 1949 i la guerra de Corea de 1950 que els Estats Units concreten la seva política a les Ryûkyû. Els Estats Units davant el gir de la situació volien Okinawa com a assegurança per si les bases militars al Japó es perdien. El futur del Japó en aquesta època era encara imprevisible, després del tractat de Pau de San Francisco no sabien encara quin seria l'estatus de les bases militars al Japó. El tractat de San Francisco es signa el 8 de Setembre de 1951, fent-se efectiu el 28 d'Abril de 1952, i a pesar de reconèixer una sobirania residual japonesa, situava les Ryûkyû sota control americà per un temps a determinar pels mateixos Estats Units. A més a l'època eren uns quants els països que tement un Japó remilitaritzat, preferien la continuïtat del poder americà a l'Àsia Oriental.<sup>31</sup>

També foren errònies les suposicions que tingueren sobre les mateixes illes Ryûkyû. Havien basat les seves informacions en fonts que no havien estat en contacte amb la realitat contemporània de les illes, ni amb l'evolució de la seva societat després de 70 anys d'un eficaç procés de japonització per part de Tòquio. Les acusacions de Comunisme a aquells qui recolzaven la reunificació amb Japó, tampoc no funcionaven entre la població local d'Okinawa.<sup>32</sup>

Eren equivocades alhora, les premisses sobre el tarannà de la gent a les Ryûkyû i del caràcter de la seva cultura no militant, o de quines eren les seves aspiracions i sobretot les seves prioritats basades en la supervivència. A més ni gaudien dels drets i privilegis dels japonesos (amb un règim molt més lliberal des de l'any 1946, d'acord amb la constitució redactada pels mateixos nord-americans) ni tampoc dels gaudits pels americans a Okinawa d'acord amb el seu règim especial.

Els abusos comesos sobre la població civil per part dels soldats, les negligències, les males condicions laborals i les falses promeses de democratització van fer que la població rebutgés el govern militar, i també alhora les seves polítiques de Ryukyunització. En canvi fou el Japó i la seva constitució pacifista, el que va esdevenir un símbol de llibertats civils per a la gent de les Ryûkyû.

## Bibliografia

- Augustine, Matthew R. "Border-Crossers and Resistance to US Military Rule in the Ryûkyûs, 1945-1953," *The Asia-Pacific Journal* (September 2008), [http://www.japanfocus.org/-Matthew\\_R\\_-Augustine/2906/article.html](http://www.japanfocus.org/-Matthew_R_-Augustine/2906/article.html) (pàgina web visitada el 23/11/2014).
- Eldridge, Robert D. *The Origins of the Bilateral Okinawa Problem: Okinawa in Postwar U.S.-Japan Relations*. Nova York: Garland, 2001.
- Kerr, George H. *Okinawa: The History of an Island People*. Boston: Tuttle Publishing, 2000.

<sup>31</sup> Albert Siegel, *United States Policy Towards Okinawa 1945-1972* (University Microfilms, 1978), 24-37.

<sup>32</sup> Steve Rabson, "Assimilation Policy in Okinawa".

- Kerr, George H. *Ryukyu Kingdom and Province Before 1945*. Washington D.C.: Pacific Science Board, National Academy of Sciences, National Research Council, 1953.
- Kerr, George H. *Scientific Investigations in the Ryukyu Islands* (SIRI). Progress Report on History and Bibliographical Project, Pacific Science Board National Research Council, Washington D.C., 20 de maig de 1952.
- McCormack, Gavan. "Okinawa's Turbulent 400 Years," *The Asia-Pacific Journal*, Vol. 3, No. 3-09 (January 2009), <http://www.japanfocus.org/-Gavan-McCormack/3011> (pàgina web visitada el 28/04/2015).
- Obermiller, David J. *The U.S Military Occupation of Okinawa: Politicizing and Contesting Okinawan Identity 1945-1955*. PhD diss., University of Iowa, 2006.
- Pitts, F. R., W. P. Lebra, W. P. Suttles. *Post-war Okinawa*. Pacific Science Board National Research Council Washington, D. C., juny de 1955 (document obtingut a la Universitat d'Okinawa el 6/7/2007).
- Rabson, Steve. "Assimilation Policy in Okinawa: Promotion, Resistance, and 'Reconstruction,'" JPRI Occasional Paper, No. 8 (October 1996), <http://www.jpri.org/publications/occasionalpapers/op8.html> (pàgina web visitada el 28/04/2015).
- Siegel, Albert. *United States Policy Towards Okinawa 1945-1972*. University Microfilms, 1978.
- Sneyder, Harold E. & Margretta S. Austin. *Educational Progress In Japan and the Ryukyu*, American Council on Education, Washington D.C., 25 de maig de 1950 (font original dels arxius de la Prefectura d'Okinawa trets el 4/7/2007, ref. 0000027617).